

گزارش میزگرد مشترک ایران و تاجیکستان

سومین میزگرد مشترک ایران و تاجیکستان در تاریخ ۱۶/۹/۸۷ در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی برگزار گردید. آنچه در پی می‌آید گزارشی از این میزگرد می‌باشد:

ضمن تشکر از برگزاری این میزگرد اظهار داشت: دو کشور ایران و تاجیکستان به واسطه مشترکات تمدنی و تاریخی از یکدیگر جدا نمی‌باشند و فاصله جغرافیایی نمی‌تواند مانع نزدیکی این دو کشور گردد. کشور ایران همواره به تاجیکستان کمک کرده‌است. همان طور که در ملاقات رؤسای جمهور دو کشور همکاری میان ایران و تاجیکستان تأکید شده است ما امیدواریم دورنمای روند همکاری میان دو کشور توسعه یابد. زبان و فرهنگ مشترک به عنوان یکی از شاخص‌های مهم در زمینه نزدیکی میان کشورها محسوب می‌شود و ایران و تاجیکستان از این شاخصه برخوردار می‌باشند.

تاجیکستان به عنوان محور اصلی آسیای مرکزی می‌تواند نقش بسزایی برای ایران در این منطقه داشته باشد. همان طور که می‌دانیم تاجیکستان به عنوان یکی از اعضای سازمان شانگهای همواره از ایران به عنوان عضو ناظر در این سازمان پشتیبانی نموده است؛ اگرچه علاقمند بودیم که مسأله عضویت ایران در سازمان شانگهای در

در جلسه افتتاحیه آقای دکتر موسوی مدیر کل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی ضمن خیر مقدم به سخنرانان و حاضرین در میزگرد اظهار داشت: میزگرد مشترک ایران و تاجیکستان سومین میزگرد مشترک میان دو کشور است که برگزار می‌شود. ما امیدواریم با برگزاری چنین جلساتی بتوانیم به وزارت امور خارجه دو کشور و سایر نهادهایی که در راستای گسترش همکاری میان دو کشور فعالیت می‌نمایند کمک کنیم.

پس از اظهارات کوتاه آقای سیف‌اله صفراف معاون سیاسی مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری تاجیکستان در افتتاح میزگرد، در جلسات تخصصی به بررسی ابعاد سیاسی - فرهنگی و اقتصادی روابط ایران و تاجیکستان پرداخته شد.

در جلسه نخست به ریاست آقای دکتر سید رسول موسوی با عنوان روابط سیاسی و همکاری‌های منطقه‌ای ایران و تاجیکستان آقای سیف‌اله صفراف معاون سیاسی مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری تاجیکستان

اجلاس دوشنبه به تصویب برسد لیکن این امر صورت نگرفت. در زمینه همکاری‌های سیاسی بایستی بیان کنم همکاری دو کشور نه تنها می‌تواند جنبه دو جانبه داشته باشد، به واسطه زبان و فرهنگ مشترک این دو کشور با کشور افغانستان ما می‌توانیم همکاری‌های سه جانبه خود را نیز گسترش دهیم و دو کشور ایران و تاجیکستان با ایجاد بنیادی در بازسازی و حل مشکلات افغانستان به این کشور یاری برسانند. از طرفی با همکاری سه جانبه در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی زمینه را برای همکاری‌های سیاسی فراهم نماییم.

همچنین با حضور ایران در همکاری‌های منطقه آسیای مرکزی و قفقاز نه تنها بازار بزرگی برای فعالیت ایران فراهم می‌شود بلکه این روند باعث نقش بسزای ایران در این منطقه نیز می‌شود.

سپس آقای آقاجانی رئیس اداره دوم مشترک المنافع به عنوان دومین سخنران جلسه اول اظهار داشت: مشترکات فرهنگی و زبانی میان دو کشور ایران و تاجیکستان به عنوان یک عامل مهم در ایجاد روابط اقتصادی، سیاسی و نظامی محسوب می‌شود. اگرچه محدوده جغرافیایی ایران کهن هم‌اکنون وجود ندارد ولیکن هنوز به شکل محدود فرهنگی این تمدن باقی مانده است.

تاجیکستان به عنوان مرکز ثقل منطقه آسیای مرکزی از حوزه تمدنی نزدیک با ایران برخوردار است. ایران اولین کشوری بود که استقلال تاجیکستان را پس از فروپاشی شوروی به رسمیت شناخت.

طی ۱۷ سال گذشته بیش از ۱۸۴ سند و یادداشت تفاهم میان دو کشور به امضا رسیده است. روابط میان دو کشور را در این برهه می‌توان به سه دوره تقسیم نمود.

دوره سه سال اول همکاری، این دوران با توجه به تشدید احساسات کشور تاجیکستان بعد از استقلال به سوی ایران به واسطه پیشینه تاریخی شکل گرفت. گرایش به سمت ایران بسیار بود؛ هیأت‌های فرهنگی متعددی میان دو کشور رفت و آمد نمودند.

در دوره دوم که زمان آن پنج سال بود، به علت کشمکش‌های داخلی تاجیکستان که با کمک ایران و روسیه این مشکل حل گردید روند همکاری‌ها کندتر بود.

در دوره سوم که ۱۰ سال اخیر است با اقتدار دولت مرکزی تاجیکستان و آرامش فضای سیاسی برنامه‌ریزی‌هایی در جهت اعتلای رفاه و توسعه تاجیکستان از جمله در قبال روابط و همکاری با ایران صورت گرفت و ما شاهد همکاری‌های دو جانبه در تمامی سطوح می‌باشیم. همچنین در تمامی جلسات شانگهای که ایران به عنوان عضو ناظر فعال این سازمان می‌باشد ما شاهد دفاع کشور تاجیکستان از مواضعمان می‌باشیم.

ایشان در پایان در مورد همکاری‌های سه جانبه (ایران، تاجیکستان و افغانستان) اظهار داشت: از نظر موقعیت ژئوپلیتیکی هم دو کشور ایران و تاجیکستان محصور در میان کشورهای غیر زبان فارسی می‌باشند و فقط حلقه اتصال دو کشور افغانستان می‌باشد، لذا شالوده همکاری‌ها و تدابیر بایستی در جهت توسعه زیربنای همکاری‌ها باشد. در اجلاس دوشنبه با توجه به سند همکاری که میان رؤسای سه کشور به امضا رسید امید است همکاری‌ها توسعه یابد. همچنین امیدواریم به دنبال سفر آقای ضرغامی رئیس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران اقدامات لازم جهت راه‌اندازی شبکه فارسی زبان میان سه کشور صورت گیرد.

جلسه دوم به ریاست آقای مرادی رئیس مرکز مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز با عنوان "روابط فرهنگی

ایران و تاجیکستان" تشکیل گردید. ایشان ضمن تأکید بر اهمیت آسیب‌شناسی روابط اظهار داشت که لازم است تا بحث‌ها از حالت تشریفاتی خارج گردند و موانع موجود بر سر توسعه روابط دو کشور به منظور تقویت و تحکیم همکاری مورد بررسی قرار گیرد.

سپس آقای سردمدی سفیر سابق جمهوری اسلامی ایران در تاجیکستان به عنوان اولین سخنران جلسه دوم اظهار داشت که ایران و تاجیکستان دارای اشتراکات گسترده‌ای هستند. البته افغانستان نیز دارای اشتراکات زبانی، فرهنگی و تمدنی با ایران است، اما با توجه به شرایط موجود در آن کشور نسبت به تاجیکستان در مقام دوم قرار دارد. دو کشور ایران و تاجیکستان در گذشته قلمرو واحدی داشتند و براساس رویدادهای تاریخی این مناطق از هم جدا گردیدند. اما اکنون پس از استقلال جمهوری تاجیکستان مجدداً شرایط احیای پیوند فرهنگی بین دو کشور فراهم گردیده است.

از آنجا که زبان یک عنصر اصلی برای ارتباط می‌باشد، مردم تاجیکستان به لحاظ تعصب و اهتمامی که در این خصوص دارند نسل به نسل این امانت و عنصر همکاری و تمدنی را حفظ نموده‌اند و اکنون اشتراکات زبانی سرمایه مهمی برای ارتباط و همکاری دو کشور می‌باشد.

پیش فرض‌های موجود در این زمینه عبارتند از:

۱. در نظر گرفتن این مسأله که در کنار کشورهای مختلفی که در منطقه موضوعیت پیدا کرده‌اند عواملی چون هویت فرهنگی و تاریخی دو کشور سبب گردیده است که تاجیکستان به صورت فعلی تبدیل شود. این نگاه در خصوص کشورهای دیگر منطقه آسیای مرکزی و قفقاز وجود ندارد. واقعیت این است که این منطقه زمانی قلمرو فارسی‌زبان‌ها بوده است و اکنون به کشورهای با هویت

مشترک با زبان‌های فارسی، دری و تاجیکی تبدیل شده است.

۲. در روابط فرهنگی با تاجیکستان لازم است سه سطح حاکمیت، نخبگان و مردم را در نظر بگیریم. با توجه به اینکه پس از گذشت ۱۷ سال از زمان استقلال این کشور، ۶۵٪ از قراردادهای میان دو کشور، در خصوص مناسبات و موضوعات فرهنگی بوده است اما هنوز نتوانستیم اقدامات مؤثری را در این خصوص تحقق بخشیم. به لحاظ شکلی در بخش حاکمیت در حوزه‌های فرهنگی اقداماتی انجام شده است و در بخش نخبگان نیز در این حوزه کارهایی صورت پذیرفته است اما کاستی‌هایی در این خصوص وجود دارد. در حوزه عمومی شدن روابط فرهنگی میان دو ملت گام‌های کمی برداشته شده است و یکی از موانع اصلی در عدم تعمیق روابط دو کشور به چارچوب منافع مردم در هر دو کشور برمی‌گردد. بنابراین در خصوص رابطه ایران با سایر کشورها اگرچه همکاری‌ها در سطوح حاکمیت و نخبگان قابل قبول است ولی در خصوص تاجیکستان می‌بایست این همکاری‌ها در سطوح مردمی نیز مورد توجه قرار گیرد و امروز ما با خواسته‌های مردم تاجیکستان در خصوص روابط دو ملت روبرو می‌باشیم.

۳. اشتراکات زیادی با توجه به ریشه‌های تاریخی میان دو کشور وجود دارد و تشابهات دو کشور به گونه‌ای منحصر به فرد است اما واقعیت این است که در قلمرو سیاسی با دو نوع رویکرد مواجه هستیم. تاجیکستان کشوری مستقل و دارای قانون اساسی و حاکمیت ملی می‌باشد و ایران نیز به‌رغم اشتراکات دارای مبانی مربوط به خود می‌باشد. لذا می‌بایست به تفاوت‌های موجود در هر دو کشور احترام گذاشته شود و دایره مسایل مشترک همکاری میان دو کشور را تعریف نماییم.

۴. با توجه به وجود زبان مشترک به عنوان اصلی‌ترین عامل پیوند دهنده میان دو کشور، مشکل تفاوت خط میان دو کشور وجود دارد. البته بر اساس دستور رئیس‌جمهور تاجیکستان زبان تاجیکی در میان مردم حاکم شده است. لذا این تفاوت باعث شده است که تولیدات فرهنگی میان دو کشور با یکدیگر بیگانه باشند و غیر قابل بهره‌برداری برای مردم هر دو کشور می‌باشند.

۵. اگرچه سخن گفتن در خصوص تاریخ، فرهنگ و تمدن مشترک در مذاکرات سودمند است و یادآوری این خاطرات و تاریخ مشترک سبب دستیابی به افق‌های بالاتر خواهد شد اما باقی ماندن در این تعارفات باعث عدم تحرک کافی در تعاملات فرهنگی میان دو کشور خواهد بود.

در ادامه آقای سردی‌راد به راه کارهای لازم در جهت همکاری‌های میان دو کشور به شرح زیر اشاره نمود:

۱. نگارش به الفبای فارسی قبل از سال ۱۹۲۶ بر جامعه تاجیکستان حاکم بود، ولی امروز پس از استقلال جمهوری تاجیکستان، آموزش الفبای نیاکان تاجیکستان در قانون اساسی آمده است. اکنون به دلایلی در این حوزه کمتر گام برداشته شده است و به غیر از نسلی از تاجیکستان، نسل امروز کمتر با این الفبا آشنا می‌باشد. اگرچه تلاش‌هایی به صورت غیر متمرکز در این خصوص انجام پذیرفته است و کاربرد این الفبا در مدارس و مکاتب تاجیکستان صورت گرفته و کتاب‌هایی در این خصوص توزیع گردیده، اما همچنان این اقدامات بسیار محدود بوده است. بنابراین می‌بایست هم در قالب رسمی و دولتی و هم به صورت غیر دولتی آموزش الفبای تاجیکی به صورت جدی در حوزه وظایف دو کشور دنبال و پیگیری شود و ایده‌هایی مانند تأسیس مدرسه بین‌المللی ایران در

تاجیکستان که به دلایلی تحقق آن به تأخیر افتاده است، می‌تواند در این خصوص انجام پذیرد.

۲. تأسیس فرهنگستان مشترک علوم و هنر که البته این ایده بزرگی بود که قبلاً مطرح می‌گردید و به مرحله عملیاتی شدن نرسید و به نظر می‌رسد تأسیس این فرهنگستان در حوزه علوم و فنون و هنر یک ظرف جدی با سازوکار عملیاتی برای تحقق عرصه‌های مشترک فعالیت میان دو کشور باشد.

۳. تأسیس رسانه تصویری میان سه کشور ایران، تاجیکستان و افغانستان.

البته این پیشنهاد ۴ سال قبل در نشست سران ایران، افغانستان و تاجیکستان جهت همکاری‌های میان سه کشور مطرح گردید، لذا تأسیس رسانه تصویری با مدیریت سه کشور و حفظ مزبندی‌ها در مسائل اجتماعی، فرهنگی و علمی با توجه به وجود مخاطبان زبان فارسی در کشورهای تاجیکستان، ازبکستان، قزاقستان، قرقیزستان، شرق چین، افغانستان و ترکمنستان مفید و سودمند خواهد بود.

۴. فراهم آوردن ساز و کار ورود بخش‌های خصوصی به عرصه فرهنگ.

در این خصوص لازم است موانع موجود مثل روادید و هزینه‌های مربوطه برطرف شده و فروشگاه‌های محصولات فرهنگی در دو کشور ایجاد گردد.

۵. بحث توریسم و جاذبه‌های گردشگری و همگانی کردن روابط فرهنگی دو کشور باید مورد توجه قرار گیرد. البته در این خصوص لازم است تا پیش‌نیازهای لازم برای جاذبه‌های گردشگری از قبیل تأمین هتل فراهم گردد.

۶. تبادل دانشجو و ایجاد فرصت‌های مطالعاتی و زبان شناسی میان دو کشور.

۷. انتشار کتب مرجع، دیوان اشعار و دائرةالمعارف.

۸. برگزاری همایش‌های ادبی و توجه به جشن‌های مشترک همچون عید نوروز و دیگر جشن‌های باستانی زمینه مناسبی برای همکاری به شمار می‌آید.

در ادامه آقای عبدالنبی ستارزاده رئیس بخش سیاست خارجی مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری تاجیکستان به عنوان دومین سخنران جلسه دوم ضمن تأکید بر اشتراکات فرهنگی میان دو کشور اظهار داشت: دو کشور ایران و تاجیکستان در طی دوران مختلف دارای فرهنگ و ادب و دین مشترک بوده و در قلمرو یک دولت قرار داشتند. چهار قرن گذشته افرادی به دلیل غرض‌های سیاسی، مذهبی و قومی این ملت پرنفوذ و متحد و این سرزمین واحد را تجزیه نموده و میان بخش‌های تجزیه شده مرزهای سیاسی، مذهبی قرار دادند. هرچند رابطه‌های فرهنگی میان دو کشور در برخی از دوران سیر نزولی پیمود ولی این ارتباط هرگز قطع نشد و همکاری فرهنگی میان دو ملت همچنان ادامه یافت.

این تفکر که فرهنگ فارسی به سه بخش ایران، افغانستان و تاجیکستان تقسیم گردیده است اشتباه بزرگی است و این فرهنگ همچنان به صورت واحد باقی مانده است و ظهور و بروز ویژگی‌های محلی در ماوراءالنهر و خراسان دلیلی بر عدم واحد بودن آن نیست و یک استقلال نسبی در کشورهای فارسی زبان در نیمه دوم قرن ۱۹ مسیحی و ابتدای قرن بیستم مشاهده می‌گردد. سفارت جمهوری اسلامی ایران، اولین سفارتی بود که در سال ۱۹۹۲ پس از استقلال تاجیکستان در دوشنبه افتتاح شد و طی ۱۷ سال دوران استقلال تاجیکستان روابط فرهنگی دو کشور با سرعت رشد کرده است و در این زمینه همکاری‌های فرهنگی و علمی سودمندی انجام شده است که البته انجام این کارها به نوعی اتفاقی و یا براساس تلاش شخصیت‌های مختلف حاصل شده و یا

حاصل رویکرد ایدئولوژیک با محوریت اسلام بوده است و در این میان ما کمتر شاهد رویکرد فرهنگی هدفمند براساس اشتراکات ادبی و زبانی می‌باشیم. لذا لازم است برنامه ریزی مشخصی در فضای واحد فرهنگی انجام پذیرد و انجام امور زیر مورد توجه قرار گیرد.

۱. تأسیس فرهنگستان زبان فارسی
 ۲. تأسیس مدارس فارسی زبان توسط ایران در تاجیکستان، در این خصوص فعالیت برخی کشورها در تاجیکستان می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.
 ۳. وارد نمودن زبان فارسی تاجیکی به شبکه اینترنت و کاربرد آن در قالب منطقه‌ای و بین‌المللی.
 ۴. همگون ساختن اصطلاحات سیاسی، علمی و فرهنگی میان دو کشور به منظور گسترش روابط فرهنگی میان ایران، افغانستان و تاجیکستان.
 ۵. عملیاتی کردن طرح رسانه تصویری مشترک که در صورت عدم وجود شرایط لازم برای مشارکت افغانستان در این خصوص می‌بایست این طرح میان ایران و تاجیکستان به اجرا درآید.
- با داشتن رویکرد فرهنگی و با تأکید بر مشترکات فرهنگی، زبانی و دینی و با در نظر گرفتن جمعیت فارسی زبان در کشورهای ازبکستان، قزاقستان و قرقیزستان و نیز ادامه نفوذ سنتی فرهنگی ایرانی در منطقه باید موفق شویم تا تأثیر نفوذ ایران و تاجیکستان در منطقه را افزایش داده و جایگاه ژئوپلیتیکی آنها را تقویت نماییم و استفاده از این رویکرد واحد و مشترک فرهنگی برای سه کشور افغانستان، ایران و تاجیکستان می‌تواند به عنوان سلاحی در مقابل روند جهانی‌سازی و تهاجم فرهنگی بیگانگان قرار گیرد.

در خصوص پیشبرد سیاست خارجی، در زمینه‌های فرهنگی این نگرانی وجود دارد که بیشتر در چارچوب

سیاست کشورهای دیگر عمل نماییم و اگر ایران و تاجیکستان در این چارچوب عمل نمایند، در آن صورت چشم‌انداز روشنی نخواهند داشت. به نظر می‌رسد که کشورهای دیگر از نزدیکی و اتحاد سه کشور افغانستان، ایران و تاجیکستان نگران می‌باشند و این نگرانی بی‌اساس است و اتحاد میان سه کشور بر علیه هیچ کشوری نخواهد بود.

جلسه سوم میزگرد به ریاست آقای سیف‌اله صفراف در خصوص همکاری‌های اقتصادی دو کشور با سخنرانی آقای عالم جان بابا کلان آغاز شد. وی ضمن اشاره به رشد اجتماعی و اقتصادی منطقه آسیای مرکزی و استفاده مشترک و بهینه از ذخایر فراوان طبیعی منطقه برای حل مسائل مربوط به آب و اکولوژی اظهار داشت: پس از سال‌های ۱۹۹۲ و ۱۹۹۳ در اقتصاد کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز پیشبرد اصلاحات اقتصادی مطرح شد. کشورهای منطقه آسیای مرکزی در خصوص تکمیل راه‌های اقتصادی به دستاوردهای جدیدی نائل شدند و برنامه‌های بنیادی در جهت رشد زیر ساختارها در منطقه آسیای مرکزی را عملی ساخته و همگرایی در زمینه‌های اقتصادی را ایجاد نمودند. کشورهای آسیای مرکزی صرف‌نظر از دستاوردهای معین اجتماعی و اقتصادی با یک‌سری مشکلات عمومی مواجه می‌باشند که آن مشکلات نه تنها مانع از رشد هر یک از کشورها، بلکه مانع از رشد منطقه آسیای مرکزی شده است و در هنگام ارزیابی وضع منطقه باید به مشکلاتی چون اصلاحات بازار و تنظیم اقتصاد دولتی با رشد اقتصاد کشورها، کند بودن سرعت رشد بخش اقتصاد، عدم هماهنگی در ایجاد نظم واحد، رشد بی‌کاری و فقر، ناکارآمدی سیستم اداری در استفاده از منابع آبی، مشکلات اکولوژی، حل و فصل مسائل اجتماعی و عدم رشد نظام اقتصادی منطبق بر

فناوری جدید توجه نمود. اقتصاد کشورهای منطقه آسیای مرکزی پذیر است و برای حل آن مساعدت همه کشورهای آسیای مرکزی ضروری می‌باشد.

استفاده بهینه از ذخایر آب و انرژی مسأله‌ای مهم در منطقه می‌باشد و ذخیره آب عاملی مهم در جهت رشد کشورهای آسیای مرکزی می‌باشد. اهمیت مسأله استفاده از آب در هنگام کمبود آب مشخص می‌گردد که باید راه‌های صرفه‌جویی و آفت‌های طبیعی که منجر به هدر رفتن آب می‌گردد مشخص شوند و این مسأله تنها با همکاری کشورهای آسیای مرکزی با منطقه و اتخاذ سیاست‌های منظم و هماهنگ برای استفاده از آب قابل حل می‌باشد. بدین منظور لازم است تا تفاهم‌نامه‌ای میان کشورهای منطقه، ضمن توجه به مسائل حقوقی در جهت استفاده بهینه از ذخایر آب، استفاده از فناوری پیشرفته در امر استفاده از آب برای مصرف‌کنندگان در نظر گرفته شود. البته مشکلات مربوط به آب به میزان جمعیت و شرایط جوی منطقه وابسته است. نیم قرن است که روند گرم شدن زمین طی شده و رودخانه‌ها کم‌آب تر شده‌اند. مشکل آب در منطقه آسیای مرکزی با دو راه برطرف می‌شود: برقراری شبکه آب‌رسانی مناسب و کاهش راه‌های هدر رفتن آب در هنگام آب‌رسانی توسط نهرها و رودها و همکاری کشورهای استفاده‌کننده از ذخایر آبی. لذا استفاده بهینه از آب در منطقه آسیای مرکزی باید ساماندهی شود و از فناوری‌های جدید در بخش‌های پر مصرف همچون کشاورزی استفاده شود تا درآمدهای ناشی از استفاده از آب افزایش یابد.

با توجه به روند بحران مالی و انرژی در روزهای اخیر در جهان، ضرورت اتحاد کشورهای منطقه برای حفظ منافع مالی خود و تنظیم طرح‌های مشترک برای مقابله با آن، حائز اهمیت است. تنها با همگرایی‌های منطقه‌ای

کشورهای آسیای مرکزی و همکاری سودمند این امکان ایجاد می‌شود که در مقابل تهدیدات و خطرات ناشی از روند جهانی سازی ایستادگی نمایند. در سال ۲۰۰۵ رئیس جمهور قزاقستان اندیشه تأسیس اتحادیه آسیای مرکزی را مطرح کرد و این گونه ابتکارات می‌تواند به حل مسائل منطقه‌ای کمک نموده و درخصوص استفاده صحیح از منابع طبیعی و بحث اکولوژی و اقتصاد کشورها همکاری منطقه‌ای را شکل دهد.

آقای هادوی مسوول میز تاجیکستان در وزارت امور خارجه به عنوان دومین سخنران جلسه سوم اظهار داشت: گسترش همکاری‌ها میان دو کشور ایران و تاجیکستان نه تنها دو ملت را منتفع می‌سازد بلکه به سود کشورهای منطقه نیز می‌باشد. روابط اقتصادی دو کشور با سفر رئیس جمهور تاجیکستان در تیرماه ۱۳۷۴ به جمهوری اسلامی ایران وارد مرحله جدیدی شد. در این سفر دوازده سند همکاری در زمینه‌های گوناگون سیاسی، فرهنگی و اقتصادی میان دو کشور به امضا رسید و سفارت تاجیکستان در تهران با حضور رئیس‌جمهور این کشور افتتاح گردید. تاکنون اسناد و موافقتنامه‌های متعددی در زمینه صنایع، حمل و نقل، راه آهن، پست و مخابرات، سدسازی، گمرک، امور بانکی، کشاورزی، کار و امور اجتماعی، اجتناب از اخذ مالیات مضاعف، تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری و فعال نمودن اتاق‌های بازرگانی دو کشور به امضا رسیده است. اسناد مذکور به عنوان چارچوب حقوقی در چند سال گذشته بستر مناسبی را برای فعالیت بخش‌های اقتصادی فراهم نموده است. در رابطه با پیگیری اسناد، بالغ بر ۸۰ هیأت رسمی و غیررسمی بین دو کشور سفر کرده‌اند. همچنین کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور تبلوری از تمام حوزه‌های همکاری اقتصادی دو کشور محسوب می‌گردد. هفتمین اجلاس کمیسیون مشترک اقتصادی دو کشور در اردیبهشت سال

جاری در تهران برگزار گردید که رؤس توافقات این اجلاس بدین قرار می‌باشد:

- همکاری در زمینه‌های بازرگانی، اقتصادی و سرمایه‌گذاری
- همکاری در زمینه‌های بانکی، مالی و بیمه
- همکاری در زمینه‌های بهداشت، کشاورزی، کار و امورات اجتماعی
- همکاری در زمینه انرژی

در پایان ایشان در زمینه همکاری‌های حمل و نقل میان دو کشور اظهار داشت: همکاری در تمام حوزه‌ها اعم از ریلی، جاده‌ای و هوایی در حال رشد و توسعه است. بخش عمده‌ای از صادرات و واردات تاجیکستان طی سال گذشته از مسیر ریلی ایران و بندر شهید رجایی به بازارهای مقصد صادر گردیده است. در سفر اخیر رئیس جمهور تاجیکستان به ایران در بیانیه مشترک دو رئیس جمهور و قرارداد منعقد فی مابین وزارتخانه‌های راه و ترابری جمهوری اسلامی ایران و راه و ارتباطات تاجیکستان موضوع برگزاری اجلاس پنج‌گانه میان کشورهای چین، قرقیزستان، افغانستان، تاجیکستان و جمهوری اسلامی ایران به منظور بررسی اتصال شبکه ریلی این پنج کشور مورد تأیید و تأکید قرار گرفت.

جلسات میزگرد با اظهارات کوتاه آقای دکتر موسوی مدیرکل دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی خاتمه یافت و در پایان یادداشت تفاهم همکاری میان دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی و مؤسسه تحقیقات استراتژیک وابسته به ریاست جمهوری تاجیکستان به امضا رسید. در این یادداشت تفاهم طرفین به تقویت همکاری‌های علمی و تحقیقاتی تأکید نموده‌اند.

ستاره ملک‌آسا - امیر رضانی

مرکز مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز